

Pospeševanje živinoreje.

Obšutne so rane, katere je vsekala svetovna vojna kmetijstvu. Trpele so vse gospodarske pa noge radi pomanjkanja delavskih moči in nezmožnosti dobiti vsa ona sredstva, katera so za uspešno kmetijstvo potrebna: gnojila, krmila, semena, stroji itd., radi nasilnih naredb in odredb, kakor tudi radi tega, da se je pouk o kmetijstvu več ko 4 leta zanemarjal, in da so bile kmetijske zadruge in kmetijske družbe ter podružnice v svojem delovanju jako ovirane. Najhujše pa je trpela živinoreja, kjer so nasilne rekvizicije, katere je moral prenašati slovenski kmet, silno zmanjšale stanje živine. Na Štajerskem je padlo število živine v času od 1. maja 1916 do 30. aprila 1918 za 396.000 glav, to je za 54 odstotkov takratnega števila glav. To dejstvo, kakor tudi dejstvo, da do biva kmetijstvo glavne dohodke, v mnogih krajih edino zaatne dohodke iz živinoreje, nam odločno vелеva, da storimo vse, da povzdignemo živinorejo in tako okrepimo naše kmetijstvo, kakor tudi naše celo narodno gospodarstvo.

Da se začne tozadevno smoterno delo in določijo smernice, se je sklical za dan 27. februarja shod živinorejcev iz celega Slov. Štajerskem 80 bikorejskih zadrug, da so plemenske postaje oddajale plemenske svinje in mrjase in da je bila svinjereja tako razvita, da se je letno okrog 100 tisoč komado mladih prascov izvozilo na Kranjsko in Goriško. Opisal je tudi razvoj ovčjereje, reje koz in perutninarstva. Povdarjal je, da treba zavzeti stalnice glede pasem in zavarovanja živine.

Prvi poročevalec živi onadzdravnik F. Pirnat je orisal delo za povzdigo živinoreje v mirnem času, omenil, da je bilo na Slov. Štajerskem 80 bikorejskih zadrug, da so plemenske postaje oddajale plemenske svinje in mrjase in da je bila svinjereja tako razvita, da se je letno okrog 100 tisoč komado mladih prascov izvozilo na Kranjsko in Goriško. Opisal je tudi razvoj ovčjereje, reje koz in perutninarstva. Povdarjal je, da treba zavzeti stalnice glede pasem in zavarovanja živine.

Inženir Jos. Zidanšek je omenjal, da smo jako zaostali glede govedoreje in da nas čaka mnogo dela, če hočemo škodo popraviti. Priporoča ustanovitev živinorejskih zadrug tam, kjer se nahaja jednota pasema, ustanovitev bikorejskih zadrug pa tam, kjer se razmere niso tako daleč dozorele. Glede izbire pasem priporoča načelo, da se izbere le malo pasem, pač pa pri izbiri gleda na to, da bo živina vsestransko porabna ne samo glede mleka, temveč tudi glede mesa in rabe za vožnjo. Največjo prihodnost ima murebodenska pasma. Naš cilj mora biti vzgojiti krave, katere bodo dosegle težo okrog 550 kg in dajale po preteku nekaj let 15 l mleka na dan.

Nadrevizor Vladimir Pušenjak omenja, da se je Slov. Štajer pod prejšnjo vlado zanemarjal tudi glede živinoreje in da je to dejstvo, kakor tudi manjkanje enotnosti vzrok, da se ni mogla razviti primerna živinorejska organizacija, katera naj pozivi vse že obstoječe bikorejske zadruge in pripravlja tla za ustanovitev novih. V nekaterih krajih se bo dalo že kmalu ustanoviti moderne živinorejske zadruge. Ta organizacija — Zveza živinorejskih zadrug — naj jedina vodi vse posle, tičeče se živinoreje in naj bo stalno v stiku z Kmetijsko družbo in poverjeništvom za kmetijstvo. Omenja nadalje, da treba v bodoče upoštevati bolj ko prej načelo samopomoči in ne vesno pričakovati, da bodo podpore pripomogle ustanoviti in vzdrževati razne zadruge. Zadrugno načelo naj bo: Obratna sredstva naj se dobe potom primerno visokih deležev in letnih prispevkov članov. Da se delo za povzdigo živinoreje takoj prične, rabimo nujno živinorejske nadzornike in sicer za vsako pasmo (marjadvorsko in murebodensko) po jednega in primerno število živinorejskih instruktorjev. Ti strokovnjaki naj vodijo Zvezo, naj pa tudi v težjih vzgaje potrebno število mladih posestnikov in mladeničev za vodstvo zadrug. Namen te Zveze naj bo vplivati na zakonodajo v vseh živinorejskih se tičečih vprašanjih.

Po poročilih se je razvila živahna debata, v kateri je dr. Božič povdarjal, da moramo stremeti za tem, da bomo gojili plemensko živino, ne živino za zakol, delo za povzdigo živinoreje se pa naj vrši po kmetijski družbi, ne pa po zadrugah in je izustil neresnično trditev, da so bile do sedaj bikorejske zadruge pridružene Kmet. družbi v Gradcu. Kmetijski strokovnjaki, med temi tajnik Kmetijske družbe v Ljubljani, inž. Lah, ki je prišel k zborovanju kot zastopnik poverjenišva za kmetijstvo in Kmetijsko družbo, so povdarjali, da le potom zadrug je mogoče povzdigniti živinorejo in se je to tudi vršilo v vseh naprednih državah, predsednik Zadrugne Zveze pa hoče potom podružnic Kmetijske družbe tako povzdigniti živino-

rejo, da bo lahko oddajala plemensko živino. G. Urleb iz Št. Jurija se poteguje za podpore; lepo povdarja težavno, a uspešno delo za povzdigo živinoreje potom zadrug; g. župan Jak. Nemec, g. Lovro Petovar opozarja na nujno potrebo preskrbeti zadostno število bikov in priporoča, da se ustanovi pododsek Kmetijske družbe za živinoreje; g. prof. Jarc in posl. Vrečko se potegujeta za prosto trgovino, izenačenje cen z hrvaškimi cenami in za odprtje sejmov; g. potovalni učitelj Fr. Goričan nujno nasvetuje naku- pašnika za mlado živino, v teh in podobnih zadevah se še oglase drugi govorniki. Ustanovil se je pododsek Kmet. družbe za živinorejo, v katerem so zastopniki vseh okr. glavarstev, kot predsednik inž. Jos. Zidanšek in sprejela se je resolucija, v kateri se zahteva prosta trgovina z živino in izenačenje cen v celi Jugoslaviji. Nadrevizor Vlad. Pušenjak izraža svoje veselje nad krasno uspelim shodom, povdarja, da se je sprožilo mnogo vprašanj, katere nujno zahtevajo rešitve ter priporoča pododseku, da stori vse potrebne korake, da dobi Slov. Štajer kmalu živinorejskega nadzornika, da vzbudi k življenju obstoječe bikorejske zadruge in pripravlja tla za ustanovitev novih takih zadrug. Z zahvalo udeležencem zaključil g. ravnatelj zborovanje, ki je trajalo sed tri ure.

Preskrbnine družin padlih (umrlih) in pogrešanih vojakov.

Vdova ima do pokojnine pravico:

Če je njen mož padel pred sovražnikom, ali pa je umrl na ranah, težkih zunanjih poškodbah, naporih vojne ali nalezljivih boleznih, ki so ga doletele v izvrševanju vojne službe.

Pokojnina pristojna vdovi ne glede na to, če si more sama kaj prislužiti ali ne, ali pa če je premožna ali ne.

Vdova, ki ni živela skupaj z možem, predno je odšel v vojsko, nima pravice do pokojnine, razen če dokaže, da je prenehala zakonska skupnost z možem. Dalje vdova ne dobi pokojnine, če se dokaže, da je njen mož zgrešil velik zločin (mož, ki je pobegnil k sovražniku pred 30. X. 1918 se ne smatra kot vojaški begun, ravnotako ne oni, ki je bil radi svojega jugoslovanskega mišljenja obsojen na težko ječo).

Če dobi vdova po moževi smrti pokojnino, se ji nakaže tudi za vsakega zakonskega ali pozakonjenega otroka, ki ga ima v oskrbi, vzgojevalnina, katera se ji izplačuje toliko časa, da otrok ni preskrbljen, in sicer pri dečkih do končanega 16. l., pri deklicah do končanega 14. l. Sirotam, ki obiskujejo tuzemske šole, se dovoli vzgojevalnina do konca studij, vendar ne dalje kot do končanega 24. leta. Nepozakonjene sirote nimajo pravice do vzgojevalnin. Za take bi prišla slučajna miloščina v poštev.

Obojestransko osiroteli otroci, ki niso še preskrbljeni, dobivajo posebno vzgojevalnino. Vzgojevalnina za sirote brez staršev ali pa za take sirote, katerih mati ali mačeha ne dobiva pokojnine, se nakaže varuhom.

Vloge

za pokojnino vdov in vzgojevalnino sirot naj vsebujejo sledeče podatke: 1. šarža moža (očeta), 2. ime in priimek umrlega (padlega) ali pogrešanega; 3. pri kateri čet. zavodu itd. je služil; 4. a) kdaj in kje je umrl, padel ali se pogreša; b) kje je pokopan; 5. civilni poklic moža (očeta); 6. a) ime vdove (žene) ali b) ime varuha (varuhinje); 7. ime in rojstni podatki živčih otrok; a) zakonskih, b) pozakonjenih, c) nezakonskih; 8. ali so vsi otroci v oskrbi matere (mačeha?); 9. je li vdova (žena) do mobilizacije živela s pokojnim (pogrešanim) možem v zakonski skupnosti; 10. stanova-lišče in natančen naslov stanovanja vdove (žene) oziroma — ako so otroci tudi brez matere — varuhovo ime, stanova-lišče in natančen naslov stanovanja. (Ne pozabite navesti tudi zadnjo pošto, ker je to za pošiljatev denarja zelo važno); 11. ali prejema rodbina prispevek za preživljanje oziroma državno podporo (naklonitev), ali kako drugo? K tej vlogi naj priloži vdova (žena, varuh, varuhinja) sledeče listine: a) krstni (rojstni) list vdove (žene); b) poročni list vdove (žene); c) krstne (rojstne) liste otrok; d) mrtvaški list (izvleček iz mrtvaškega spisa); e) spričevalo o zakonski skupnosti do mobilizacije (uvrstitve v vojsko). Varuh naj priloži tudi: f) mrtvaški list vdove. Vse te listine se lahko na domestijo s poročilom župnega urada, ki vsebuje vse podatke iz krstne (rojstne), poročne in mrtvaške matice o družini, ter potrdilo o zakonski

skupnosti. Stranka naj predloži vloge edino le občinskemu uradu. Občinski urad jo pregleda, priloži domovinski list umrlega (padlega) ali pogrešanega in predloži vse skupaj okrajnemu glavarstvu. Ako ni mogoče, napravi domovinskega lista, naj se vzrek kratko navede, n. pr. družina ima domovinsko pravico v zasedenem ozemlju (n. pr. Solkanu, Primorsko), ali izven naše države. Okrajno glavarstvo dopolni vlogo s spričevalom o nepremožnosti ali s premoženjskim izkazom ter uradnim zdravniškim spričevalom o zdravstvenem stanju vdove (žene) in s potrdilom, ako družina prejema vzdrževalnino ali kako podporo (naklonitev). Tako spopolnjeno vlogo naj glavarstvo vpošlje pristojnemu vojnemu dopolnilnemu poveljstvu. Vojno dopolnilno poveljstvo preskrbi še vse potrebne listine v smislu točke 4, okrožnice z dne 14. septembra 1887.

Iz vloge mora biti razvidno, da je pokojnik podlegel ranam, naporom, nezgodam ali drugim vojnim poškodbam, zadobljenim pred sovražnikom, oziroma brez lastne krivde v izvrševanju vojaške službe. Vojno dopolnilno poveljstvo predloži vlogo za preskrbovalnino vojaški intendanci za Slovenijo v Ljubljani.

Do pokojnine imajo po zakonu o vojnih dativah pod danimi pogoji pravico tudi vdove po možeh, ki so bili med vojsko omenjenemu zakonu podvrženi ali, ki so prostovoljno opravljali vojaško službo. Vdove po vojaki, ki niso vsled vojske umrli, ne dobe pokojnine. Lahko pa prosijo za milostno pokojnino. Takim vlogam za milostno pokojnino naj vdova poleg drugih prilog priloži tudi spričevalo npravnosti. Vloga in priloge so kolka proste.

Vse stranke in uradi naj se strogo ravnaajo po teh navodilih; pomislijo naj, da nepravilno napravljena vloga zelo otežkoči in množi uradno delo; največ pa trpi seveda stranka, ker se rešitev prešnje radi nepravilne vloge zelo zavleče.

Razne politične vesti.

Naši poslanci v Belgradu. V soboto, dne 1. t. m., ob pol 11. uri dopoldne, so se sešli zastopniki iz celega kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev včasno narodno predstavništvo. Minister za konstituantno dr. Kramer je prečital v slovenskem jeziku ukaz o seživu časnega narodnega predstavništva, kakor je poslanec Gjuro Džamonja (iz Bosne) predlagal za predsednika najstarejšega člana Gligorija Jeftanoviča (iz Sarajeva). Predlog je bil soglasno sprejet in predsednik je spregovoril nato svoj pozdravni govor, v katerem izraža veselje in srečo, da je mogel na pragu groba doživeti veliki dan svobode in narodnega ujedinjenja. Sprejel se je zakon o poslovaem redu ter se izvolili časni tajniki, med katerimi je tudi Slovenec dr. Lovrenčič. Po končani seji so odšli poslanci in ministri k slovesnim službam božjim.

Srbi pozdravljajo slovenske poslance. Naši poslanci so bili v Belgradu zelo prijazno sprejeti. List »Epoha« je prinesel slovensko pisano pozdravni članek, v katerem pravi: Pozdravljamo brate Slovence, ki so na najskrajnejšem našem severu stali kot trdna straža skozi vsa stoletja, od koder so z zaupanjem in samozvestjo gledali v bodočnost v časih, ko so črni nemški oblaki pokrivali vse slovensko obzorje. Hvala vsem Slovincem, ki v najhujših časih niso izgubili vere v lepšo bodočnost. Srbi pričakujejo od Slovencev, da ne bodo izgubili ljubavi do srbskih bratov, četudi bi med Srbi našli kaj nedostatkov Slovinci naj bodo prepričani, da jih Srbi ne bodo razočarali. Glasilo radikalcev »Samouprava« prinaša istotako navdušen članek k temu zgodovinskemu dnevu.

Za organizacije. Prosimo vse one zaupnike, ki smo jih pozvali, naj izvršijo okrajno organizacijo Slov. Kmetke Zveze, da takoj skličejo shode okrajnih zaupnikov in vse potrebno določijo glede organizacij naše stranke po okrajih. O uspehih teh zborovanj nam poročajte ter nam naznanite seznam okrajnih in zaupniških zaupnikov. Udnina SKZ znaša na leto 2 K. Da delo! — Odbor SKZ.

Protestni shodi slovenskega ženstva proti italijanski in nemški okupaciji naše zemlje so se vršili v nedeljo, dne 2. marca v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu. Vsi shodi so bili nad vse pričakovanje dobro obiskani, bili so veličastna manifestacija za naše zahteve. Iz Ljubljane zlasti nam poročajo, da se je sprejela protestna resolucija in se je sklenilo, poslati pismo na Wilsonovo hčerko, v katerem jo slovensko ženstvo prosi, naj pri svojem očetu posreduje za pravično stvar našega troimenega naroda. Tudi prestolonasledniku regentu Aleksandru se je poslal brzogovorni pozdrav.